

كاك ئىبراهيمى عەلىزادە لە وتووڭرىڭدا لەگەل "رۆژنامە"

دىمانە: شەھرام عەبدوﻻ

ئىبراهيم عەلىزادە سىكرىتېرى كۆمەللە (رىڭخراۋى كوردستانى حىزبى كۆمۇنىستى نىران)، لەم چاۋپىڭكەوتنەى رۆژنامەى رۆژنامەدا ئەو رەتدەكاتەو كە گۆرانكارىيە سىياسىيەكانى دواى تىڭچوونى جىھانى دوو جەمسەرى لەسەر حىزبەكەى ئەوان بى كارىگەرىى بوۋىت، ھەرەك باس لە بوژانەوئەى رەوتى چەپ دەكات لە جىھان و ناۋچەكەدا ھۆكارەكانى نفوزى نىران لە عىراقدا لىكەدەداتەو ھەر جەھەتەى خۇيان بۆ چوونە ناۋ بەرەيەكى كوردستانى تايبەت بە خۆرەھەلاتى كوردستان دەستىشان دەكات.

* گۆرانكارىيە جىھانى و ناۋچەيىەكانى دواى تىڭچوونى جىھانى دوو جەمسەرى و سەر جەم ئەو گۆرانكارىيەكانى لە يەك دوو دەيەى دوايىدا ھاتتە نارو، بەرنامەو كارى زۆرىنەى پىڭھاتە سىياسىيەكانىيان لە ناستى جىھان و ناۋچەكەدا توۋشى گۆرانى بەرچاۋ كرد، بەلام كارىگەرىيەكى ديارى لە سەر حىزبەكەى نىوۋ دانەنا، ھۆكارى ئەمە بۆچى دەگەرىننەو؟

ئىبراهيم عەلىزادە: پىش گرىمانەى ئەوئەى كە نىمە لە رەوتى ژيانى سىياسىى خۇماندا گۆرانكارىمان بەسەردا ئەھاتتەو، راست نىيە، پىڭومان لەگەل گەشەو بەرەو پىشچوونى كۆمەلگەدا، ئەو رەوتەش گۆرانى بەسەردا ھاتتەو ھەولداۋە خۇى لەگەل ھەلومەرجى سەردەمى خۇيدا بگۇنچىننىت، تەنيا مەسەلە ئەوئەى كە ئەم گۆرانكارىيە ئەبوۋتە ھۇى ئەوئەى كە رەوتى نىمە پەيوەندىي لەگەل رابردوۋى خۇى پىسنىننىت، نىمە گۆرانكارىمان كردوۋە، بەلام ھىلى سىياسى، ستراتىژى، بەرنامەى و نايدۆلۆژىكى خۇمان نەگۆرىو. ناسنامەى ئەو ھىلە برىتى بوۋە ئەوئەى كە سۆسىيالىزم بەدىلى سەرمایەدارىيە، سۆسىيالىزم بە ھىزىكى كۆمەلەيەتى كە ھىزى چىنى كرىكارەو لە ناكامى شۆرشىكى كۆمەلەيەتدا دادەمەزىت، چىنى كرىكار بۆ ئەوئەى بتوانىت تۆيژەكانى ھاۋپەيەمانى خۇى لەناۋ كۆمەلگەداۋ لە دەورى رىيازەكەى كۆبكاتەو، پىش ھەموو شتىك دەبىت خۇى تا رادەيەك ھۆشيارو رىڭخراۋ بىت، بەلام ماركسىزم ۋەكو زانستىكى كۆمەلناسى خۇى بەرەو پىشچوۋەو تەكامولى كردوۋە، لەگەل ئەوئەى كە تا نەمرو باۋەرىنكراۋترىن تىۋرىى بوۋە بۆ ناسىنى كۆمەلگەى سەرمایەدارىى كە تەنانەت ئەكادىمىستەكانى بۆرژوازىش بۆ شروڧەكردنى كىشەكانى سەردەمى خۇيان مېتودەكانى بەكاردەھىننەو لە سىستىمى فىكرى و سىياسىى خۇياندا ھەزمى دەكەن. ماركسىزم زانستەو زانست بەپىنى سىروشتى خۇى ناتوانىت لە يەك شۆين چەق بىسەنتىت و بەرەو پىش نەچىت، كۆمەلە ئەو رۆژوۋە كە پىڭھات خۇى ۋەكو رىڭخراۋىكى كۆمۇنىستى كە بۆ دامەزاندنى كۆمەلگەيەكى سۆسىيالىستى لە نىران خەبات دەكات، ناساند، بەلام لىكەدانەوئەيەك كە ئەوكات لە سۆسىيالىزم بوۋى و ستراتىژىك كە بۆ ئەو مەبەستە گرتىۋىە پىش، نىزىك بوۋ لە بۆچوونەكانى مائو ستراتىژى شۆرشى چىن، نایا دەكرىت بلىنن كۆمەلەى ئەمروى نىمە بە بەرنامەو ستراتىژى سىياسىيەو ھەر ئەوئەى كە ئەوكات بوۋ؟ نەخىر، ئەو گۆرانكارىيەكانى كە نىوۋ باسى دەكەن لە دوو بابەتن:

يەكەمىيان، برىتتىيە لە رەوتى گەشەكردن و پىڭھەشتن و گەندەلېۋونى رژىمى سەرمایەدارىى جىھانى، ستراتىژى حىزبىكى سۆسىيالىستى لە ھەركام لەم قۇناغانەدا لەم ۋلاتو لەم ۋلات ناتوانىت رىك ۋەكو يەك واپىت، ھەر بەپىنە خەبات لە ھەركام لەم قۇناغانەدا كارىگەرىى لەسەر بەرنامەى سىياسى و ستراتىژى نىمەش بوۋە، ماتىفىستى كۆمۇنىست كە نىزىكەى 170 سال لەمەۋبەر نووسراۋە بەراۋرد بىكەن بە بەرنامەى ئەمروى نىمە، نەگەرچى ھەردوۋىكىان يەك سەرچاۋەيان ھەيە، بەلام دەقۇدەق ۋەكو يەك نىن، ستراتىژى سىياسى نىمە لە ناۋچەيەكدا كە كىشەى نەتەۋايەتى و مېژوۋى تىدايە، ناتوانىت لەگەل ناۋچەيەك كە لە ھەلومەرجىكى دىكەدايە جىاۋاز نەبىت.

دوودە؛ مەسەلەى ھەلۋەشاندەنەوەى يەكئىتى سۆفەتو بلۇكى ناسراو بە خۆرھەلاتە، نەم بومەلەرزە سىياسىيەى كە جىھانى سەردەمى خۇى ھەژاندو دوايىن لەرزەكانى ھەر بەردەوامە، ناتوانىت كاريگەرى لەسەر نىمە نەبووئىت. بۇ ماوەى 10 سال رەوتى نىمە لەژىر فشارى پروپاگەندەى دژە كۆمۇنىستىدا بوو، ئەگەرچى نىمە ھەرگىز نەو سىستەمان بە سۆسىالىستى و كرىكارىي نەدەناسى، بەلام نەو گرنىگ نىمە چۆنمان بىردەكردەو، گرنىگ نەو نىمە كە جگە لە سەرمایەدارىي دەولەتى ھىچ شتىك نەبوو و بەناوى سۆسىالىزمەو بە شوين نامانجەكانى ناسىونالىزمى روسىيەو بوو، بەسەر نىمەشدا روخا. بەرنامەى نەمروى نىمە ناتوانىت بەين لەبەرچاوكرتنى نەزمونى نەو شكستەى كە بەسەر شۆرشى كرىكارىي روسىادا ھات، داپرئىزىت، مەبەستم لە گشتىتى نەم باسە نەو نىمە جەخت لەسەر نەو راستىيە بكەمەو كە نىمە رەوتىكى دۇگما و نايدۇلۇژىي نەگۆر نىن، بەلكو رىيازى نىمە رىگەيەكە بۇ ژيان و ژيانىش بەردەوام لە گۆراندایە، ھەولمانداو نەو نەركانە جىيەجى بكەين كە پىويستى سەردەمن، ئىدى لە جىيەجىكردىندا سەركەوتو بووئىت يان نا، مەسەلەيەكى دىكەيەو پەيوەندىي بە ھاوسەنگىي ھىز لە ھەر قوناغىكدا ھەبوو.

*كەم و زۆر باس لەو دەكرىت كە رەوتى چەپ بۇ جارىكى دىكە لە دنىادا سەرهەلدەداتەو، بەلام بە شىوازيكى دىكە، نىوە خويندەنەوتان بۇ نەمە چىيەو كاردانەوەى لە ناوچەكەدا چۆن لىكەدەنەو؟

نىبراھىم عەلزادە: سەرهەلدەنەوەى رەوتى چەپ لە ناستى جىھانىدا راستىيەكى حاشاھەلنەگرە، بۇ ناسىنى جەوھەرى نەو بوژانەوەيە ناتوانىن بچىنە سۆراغى نەو ھىزب و رىكخراوانەى كە بەناوى چەپ و سۆسىالىزمەو چالايكى دەكەن، رەنگە نەگەر لىرەو بۇى بچىن نە دىمەنكى زۆر ھىوابەخش ببىنن و نە بتوانىن ھەموو راستىيەكان بچىنە بەرچاو، سەرهەلدەنەوەى نەم رەوتە رىشەى لە نەزمەيەكى جىھانىدايە كە نىزامى سەرمایەدارىي سەردەمى نىمە تووشى بوو و بە بنبەست گەيشتنى ھەموو نەو بەدىلانەيە كە ھەولمانداو بەشئوہەيەك وەلامى نەم نەزمەيە بدەنەو، سالانى دەيەى ھەفتا كە جىھانى سەرمایەدارىي تووشى يەكەم قەيرانى نابوورىي دواى كۆتايى جەنگى جىھانى ھات، سەردەمى رەونەقى دواى شەرو دەولەتانى رىفا (خۆشگوزەرانى) كۆتايى پىھات، لە وەلامدانەو بەو قەيرانە بوو كە سىستىمى نىوئىلبرالى ھاتەكايەو و بەدىلى خۇى پىشكەش كرد، دەبەكانى 80 و 90 سەردەمى تاقىكردەنەوەى نەو بەدىلە بوون، لە نەمريكا رىگان و لە بەرىتانىا تاجپىر نوينەرايەتتىيان دەكردو توانىيان تا رادەيەكى زۆر جىھانى سەرمایەدارىي لەژىر بارى نەو قەيرانە بەئىننە دەر، بە كەلك وەرگرتن لە فشارى نىكەى 3 ھەزار مىليار دۆلار قەرزى و لاتانى دواكەوتو بە سىستىمى بانكى جىھانىي، نەو و لاتانەشيان بە شوين نەو پرۆژەيەدا راكىشا كە گەلنىك كارساتى گەورەى مرقاھەتەشئى لىكەوتەو، بە دواى رووخانى يەكئىتى سۆفەت، جىھانى خۆرناو كە ھەستى دەكرد ھىچ بەرھەلستىكى لە بەرامبەردا نەماو، بى گۆيدان بە ناكامەكانى كۆمەلەيەتى، جىھانىگىرىي و نىوئىلبرالى، ھەموو قوژبىنكى نەو جىھانەى ھىنايە ژىر رىكىفى خۇى، وتيان مېزوو كۆتايى ھاتووەو بۇ ھەتاھەتايە سەرمایەدارىي دوايىن قوناغى ژيانى مرقۇف دەبىت، لەو ماوہەدا تەكنەلۇژيا گەيشتە ناستىكى سەرسورھىنەر، مرقۇف ھىچكات لە ژيانى خۇيدا بە قەدەر نەم سەردەمە نىعمەتى ژيانى بەرھەم نەھىناو و بە قەدەر نىستا و لەو ناستەدا كەلك لەو بەرھەمە وەرنەگىراو، وادەياندا مىكانىزمى بازار خۇى ھەموو شتىك رىكەدەخت، نەو ھەژارىيەى لىكەوتەو كە دەبىنن، وتيان شەرى سارد تەواوبوو و جىھان ناسايشى زۆرتى دەبىت، بە دەبان جار زياتر جىھانىيان ناسودەتر كرد، وتيان پىش بە تىرورىزم دەگرىن، تىرورىزىمان پەرەپىدا، دەستيان بۇ ھەر كارىك برد تىيدا چەقىن، بەمجۆرە سەردەمى رەونەقى نەم بەدىلەش كۆتايى پىھات. وەكو كاردانەوہەيەك بەرامبەر بەم ھەلومەرجە، چەندىن رەوتى كۆنەپەرست لەوانە رەوتى نىسلامى سىياسىي گەشەيان كرد، بەلام دەرکەوت كە نەمانەش بەدىلنىك نىن بۇ رىكخستى رەوتى ژيان، كۆمارى

نیسلامی نیران وەکو نمونەیکە چی یاسای شەرع و نایین بوو لە توورەکەى 1400 ساڵەى خۆى دەریهینا و کردى بە دەستوورى ژيانى ئەمەرو، کەچی وردە وردە هەر چوووە سەر نەو رەوتە نیۆلیبرائیەى بەسەر جیهاندا زالە.

نیسلامی توندروو کە لە شیوەى ئەلقاعیدەدا خۆى دەنوینیت، کردەوکانى ئەک نیشانەى بەهیزتربوونى نەو رەوتە نییە، بەلکو نمونەى زیندوى هیواپراوى و بیناسۆییەتى، ئەنتى ئەمپریالیزمى هەندیک لە دەولەتانی ئەمریکای لاتین هیچ ناسۆیەکی روونى نەخستوووە بەردەم خەنكى نەو و لاتانەوو خەباتى کریکاریو جەماوەریی لە دژی دەولەتەکانیان لە حالى پەرەسەندناى، لە بەرامبەر نەو قەیرانە و بە بنبەست گەیشتنى بەدیلهکانیەتى کە مرۆف دەچیتەووە سۆراغى نەو نامانجە پێشکەوتوو و مۆدیرنو مرقایەتیانە کە سۆسیالیزم هینابوویە گۆرئ، بواری توانای سەرھەلداوەى رەوتیکى چەپو سۆسیالیست لە جیهاندا پەیدا بوو، خەباتى کریکاران لە وولاتانى پێشکەوتوو سەرمايەدارى، خەباتى دژە جیهانگیری نیۆلیبرالى لە فرۆمە جیهانییەکاندا، خەباتى دژە شەر، کە هەموویان ئەمروکە لە ناستیکى کۆمەلایەتیى بەریندا هاتوونەتە نارو، دیاردەکانى سەرھەتایى بوژانەوو چەپن لە کۆمەلگەى جیهانیدا، نەگەرچی هەموو نەو رەوتانە راستەوخو سۆسیالیستى نین و پارازیتو دیاردەى نامۆشیان تێدا، بەلام لە رووى بابەتیەو دەکەونە بەرەى چەپى خەباتى جیهانییەو. جا کەى ئەم جولانەوویە خۆى لە حیزب و ریکراو و بەرەى پێشکەوتوو و بەهیزی سۆسیالیستیدا دەبینیتەو و سەرچەشەکانى نەو شۆرشە کۆمەلایەتیەى بەرئوویە چون دەبن، نەو نایستتا بۆ نایستتا نەناسراو و پێویستى بە کاتو خولقانى هەلومەرجى شۆرشگێرانە لەم وولات یان لەم وولاتا هەیه، هەر لە کوردستانى خۆمان زۆر کەس لایناو بوو پێداگری کۆمەلە لەسەر مانەووی لە حیزبى کۆمونیستى نیراندا، تەنای دەختەوو لاوازی دەکات، بەلام رووداوى 16ى گەلاوێژى 3 سأل لەو پێش کە هەموو کوردستان بە بانگەوازیکی نەو کۆمەلەیه مانی گرت، لەو خەیاڵاتە هینانیە دەروە، لە ناستى نیراندا ئەم بوژانەوویە لە بزوتنەوو کریکاریو خویندکاراندا دەبینن و دوورنییە لەو رۆژانەى داھاتوودا بزوتنەوو ژنانى نیرانىش بگرنیتەو.

* تا دیت نفوزى نیران لە زۆر روووە لە عیراقو ناوچەکەدا زیاتر دەبیت، کە دیارە نەمە مەیدانى خەبات لە ئۆپۆزیسیونى نیران بەرئەسکو بەرئەسکتر دەکاتەو، دەکرت بۆین یەکنیک لە رینگەکانى کەمکردنەوو نەو نفوزە دەوربینى نەو ئۆپۆزیسیونەیه لە ھاوکیشەکانى ناوچەکەدا، نایا ئیو لەو پیناوەدا هیچ بەرنامەیهکتان هەیه؟

نیبراھیم عەلزادە: مەسەلەى ھەولدانى رژیمی نیران بۆ دەستووردان لە کاروبارى ناوچەکەدا، مەیلنیک نییە کە تەنیا تاییەت بەو رژیمە دیاریکراو بێت، نەو دەگەریتەو بۆ هەلومەرجى بابەتیى هەر حکومەتیک کە لەو وولاتەدا لە سەر کار بێت، نیران لە بواری ریزەى جەماوەرەو، لە بواری نابوویری و سەوق نەلجەیشی و پێشینەى سیاسییەو، وولاتیکى گرنگی ناوچەکەیهو ناساییە کە رژیمی سەرمايەدارى ھەولبات لە داپەشکردنى کارى ناوچەکەدا، لە بواری سیاسییەو تەنانەت لە بواری بەرژووەندى نابوویریەو دەورى ھەبیت. نەمریکا و دەولەتانی عەرەبى ناوچەکە، بەھوى ناکوکیەک کە لەگەل رژیمی نیران ھەیانە، بەرامبەر بەو مەیلەى بەرەنگارى دەکەن، کەچی ھەر نەو مەیلە لە سەردەمى رژیمی شادا بە رەسمی دەناسراو نەو دەرفەتەى پین دەدرا، رژیمی عەرەبستان رینگەدەستى نەو ھەبوو، نایستاش ھەیتى کە وەھابیەت لە ھەموو ناوچەکەدا بەھیز بکاتو لە کیشەى لوبانادا دەوربینیت، بۆ نەو بزانین بەرامبەر بەو فرەخواییە رژیمی نیران چ سیاسەتیک رەچاو بکەین، دەبیت بزانین خۆى بۆ نەو سیاسەتەى دوو نامرازى لە بەردەستدا، یەکیان تەشەنەکردنە لە جولانەو نیسلامیەکاندا، دوو مەیان ھەرەشەى دروستکردنى چەکی نەتۆمییە، بۆ یەکەمیان لاموایە نەو نفوزە روو لە کزییە، بەتاییەت حیزبەکانى نزیک لە کۆمارى نیسلامی تادیت پینگەى کۆمەلایەتیان لاوازتر دەبیت، بۆ نمونە لە باشوورى عیراقو

تەننەت لە فەلەستىن بە ناشكرا دەيبىنين، نىمە ھەولمانداوھ نەزمونى تالى رژیى نىسلامى نىران بە خەلكى ناوچەكە بناسىنين و بە ھەموو تواناوە لە سەرى بەردەوام بىن، ھەولدەدەين دەستى ھاوكارى بەدەينە دەست ھەر ھىزىك كە پىشكەوتنخوازەنە و راستەقىنە لە دژى نەو نفوزە كاردەكات، خالە ھاوبەشەكانى ستراتىژىي خومان لەگەل خەباتى گەلى كورد لە پارچەكانى دىكەى كوردستان بخەينە بەرچاوو بىيانكەين بە بنەماى ھاوكارى پتەوتر، دووم نەوھى نىمە دەتوانىن بىكەين بەرپىدانى خەبات دژى نەو رژیىمە لە ناوھەوى و لاتدا، كە پشتبەستنە بە بزوتنەوھ كۆمەلایەتییەكانى وەكو بزوتنەوھى كرىكاران، خەلكى كوردستان، ژنان، خۆىندكاران و رووناكبىران، پىموانىيە نەو خەباتە لە دژى كۆمارى نىسلامى بە ھەموو مەيل و سىياسەتە ناوخۆيى و فرەخوازىيەكانىشەوھ كەمترىيەت لە ھىزىك كە لەسەر سنوور جموجۆلىكى بەرتەسكى پىشەمەرگانە دەكات، كە نىمە تواناى پەرەپىدانى نەو بوارەشمان لە خۇماندا پاراستووەو بەھىزترىشى دەكەين.

*روانىنتان بۇ حىزبە كوردستانىيەكانى نىران چۇنە، نایا نەگەر بەرەيەكى كوردستانى پىك بىت ئىوھ نامادەن بەشدارىي تىدا بكەن؟

نىبراھىم عەلىزادە: نامەوىت بچمە سەر ھەلەسەنگاندنى نەم حىزب و نەو حىزبى دىارىكراو، بەلام نىمە نىستا لە مەيدانى خەباتى سىياسىي كوردستاندا سىن رەوتى كەمو زۆر جىواز دەبىنين: رەوتى ناسىونالىزمى نەرىتى، رەوتى ناسىونالىزمى چەپ و رەوتى سۆسىيالىستى، رەوتى ناسىونالىزمى نەرىتى نامانجەكانى ناسىونالىستى نەرىتى و كۆنى خۆى تا رادەى بەشدارىكردى حىزبەكانى خۆيان لە دەسەلاتدا داشكاندووە، چۇنكە دەستىشان لە دەسەلات دوورە، تووشى بىناسۆيىن و كارساز نەبوونى سىياسەتەكانىان يەكلەدوايىەك دەردەكەوىت، نەوھ سەرچاوەى قەيرانە ناوخۆيىەكانىانە، رەوتى ناسىونالىزمى چەپ تووشى ھەمان قەيران ھاتووەو ھىوايەكى بەوھ نىيە كە لەسەر نەو رىيازە رۆژىك لە رۆژان دەستى لە دەسەلات گىرىيەت و بە كردهوش ناتوانىت سەركردايەتتى بزوتنەوھى نەتەوايەتتى بكات، بە بۆچوونى من نەو رەوتە وەكو مندالنىك وايە كە دەگرى و خۆى نازانىت كۆيى ژان دەكات، بە پرواى من بەرەى سۆسىيالىست ناسۆى روونترە، چۇنكە دەزانىت ھەر بە تەنھا بە پىداگرتن لەسەر دروشمى رزگارىي نەتەوايەتتى ناتوانىت جەماوهرى ستەملىكراو و زەحمەتكىشى نەو و لاتە بۆ لاىردنى ستەمى نەتەوايەتتىش بەھىننەتە مەيدان و ھەولدەدات نەو خەباتە بە بزوتنەوھى رادىكالى كرىكاران و ژنانەوھ بە پىشكەوتنى كۆمەلایەتییەوھ گرى بادت، بەنىسبەت بەرەى كوردستانىيەوھ نىمە لە ھەلومەرجى نىستادا پىكھاتنى وەھا بەرەيەك بە دوور دەزانىن، چۇنكە حىزبە سىياسىيەكانى چىكەوتوو لە كوردستان، لە بوارى ستراتىژى سىياسىيەوھ لە يەكتر دوورن، چۇونى نىمە بۆ ناو وەھا بەرەيەك پەيوەندى دەبىت بە ھەبوونى خالى ستراتىژىكى ھاوبەش و كۆمەلنىك سەرەتاي وەكو بەلنىدان بەوھى كە لە كىشە سىياسىيەكاندا دەستبردن بۆ چەك قەدەغە بكرىت، ھىچ لایەننىك بۆى نەبىت بە جىواز لەگەل دەولەتى ناوەندىي بچىتە گفوتوگۆوھ، سەرەتاي نازادىي بىمەرجى سىياسى بە رەسمى بناسرىت و نەوھ بسەلمىنرىت كە دەسەلات مافى جەماوهرەو سات و سەودا ھەلناگرىت و دەبىت بە دەنگى جەماوهر چارەنووسى دىارىي بكرىت.

پروفايل:

- - سالى 1950 لە گوندى غەوس نابادى ناوچەى مەھاباد لەدايكبووھ.
- - 1969 لەگەل خەباتى خۆىندكارانى زانكۆى تەورىزدا بە كارى سىياسى و كۆمەلەوھ پەيوەست بووھ.
- - 1974 لە زانكۆى تەورىز ماستەرى نەندازىارىي كارەباى وەرگرتووھ.

- - 1979 بوو بە ئەندامى كۆمىتەى ناوہندىى كۆمەلە.
- - لە 1983وہ سكرتيرى كۆمەلە و ئەندامى دەستەى ريبەرايەتى حيزبى كۆمۇنىستى ئيرانە.